

El monestir cistercenc de Vallbona de les Monges

Denominació:
El monestir cistercenc de Vallbona de les monges
 Terme municipal:
Vallbona de les Monges
 Comarca:
L'Urgell
 Cronologia:
Segle XII i següents
 Estils:
Romànic, gòtic i ogival

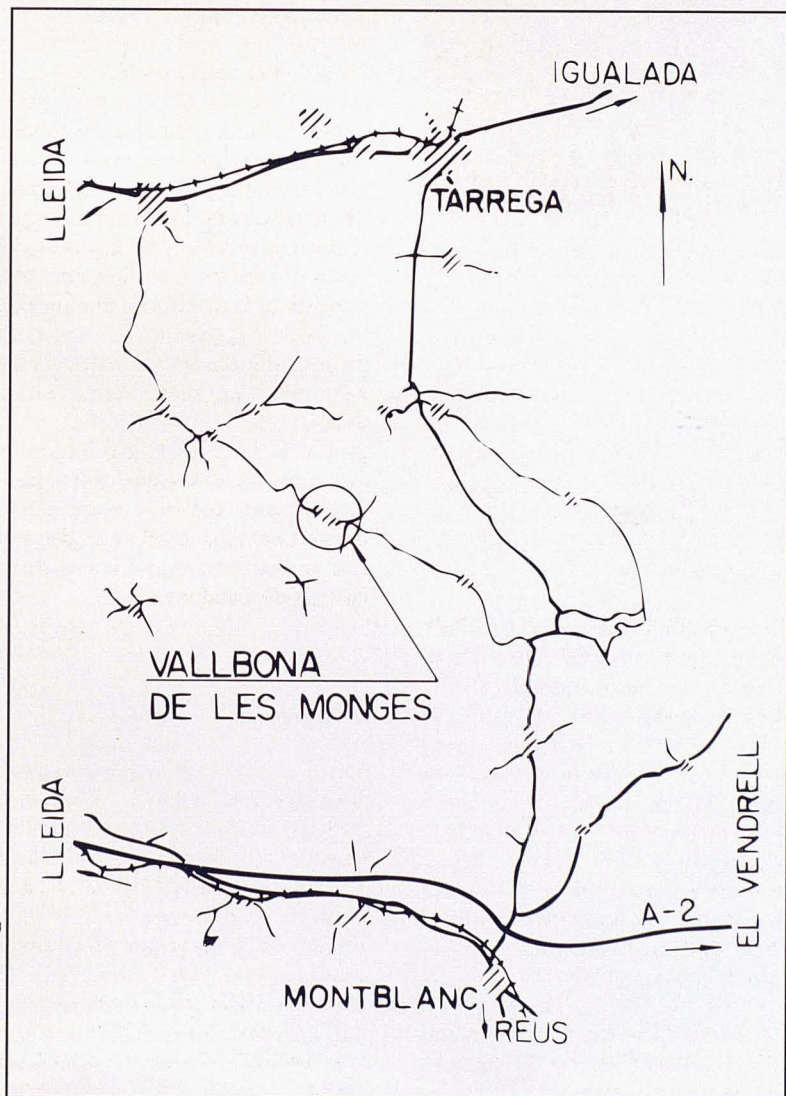
El monestir cistercenc de dones de Vallbona de les Monges s'aixeca enmig d'una àmplia vall formada pels contraforts de la serra del Talat, que delimita la província de Lleida amb la de Tarragona. Forma part de la trilogia cistercencja junt amb Poblet i Santes Creus i és el més important de la branca femenina cistercencja de Catalunya, amb una continuïtat de vida religiosa de més de vuit segles.

L'origen del monestir arrenca d'una comunitat d'anacoretes -homes i dones- documentada a partir del 1150 sota el guiatge espiritual de Ramon de Vallbona que fundà un ermitori a la balma coneguda per Santa Maria, sobre la qual es bastí la primera esglesiola.

Al 1175, Berenguera d'Anglesola, senyora de Verdú, s'incorpora a la comunitat ja exclusivament femenina de l'orde del Císter i porta de Tulebras (Pamplona) la primera abadessa, Òria Ramires, considerades totes dues, les fundadores del monestir.

El conjunt arquitectònic té una grandesa i una sumptuositat que segueix els esquemes generals de l'orde cistercencja.

L'església i el claustre, adossats al monestir, ocupen gran part del recinte de clausura, emmarcat per la bella plaça de l'exterior -abans cementiri del cenobi- en la qual es poden veure alguns sarcòfags de

famílies nobles. També hi trobem la porta romànica d'entrada a l'església, del segle XIII, amb arquivoltes i timpà amb la Verge i dos àngels turiferaris.

L'interior és un bon exemple d'estil de transició del romànic al gòtic, bastit en els segles XIII i XIV. La planta és de creu llatina, d'una sola nau molt allargada amb tres absis rectangulars. La volta és de creueria ogival feta el segle XIV. A la intersecció de la nau i el creuer, s'alça un primer cimbori de cos octogonal sobre trompes, amb vuit finestrals i obra de creueria. Però el gran cimbori-campanar, obra de gran atreviment i admiració dels visitants és el que s'alça damunt la nau amb un ample llanternó, també de vuit cares, llaceries en els finestrals i cresteria amb filigranes.

De l'església destaca la gran col.lecció de laudes sepulcral de les abadesses de rica ornamentació que es troben al cor de la comunitat. Al presbiteri hi ha encastats a les parets laterals el sepulcre de la reina Violant

d'Hongria, esposa del rei Jaume I, i el de llur filla Sança d'Aragó. Al fons del braç dret del creuer, s'hi troben els sepulcres dels esposos senyors Guimerà, Alemany de Torall i el de la pubilla de la casa Guimerà.

Presideix l'altar una bella imatge de Santa Maria, de pedra policromada, obra de Guillem Seguer, del segle XIV.

El claustre, situat a migdia de l'església, té planta trapezoïdal i mostra diferents estils a cada una de les ales. És romànica la de migdia, dels segles XII i XIII, amb capitells llisos; també és romànica la de llevant, amb capitells més rics de temes vegetals i uns interessants òculs amb radis d'influència àrab. És plenament gòtica, del segle XIV, la de tramuntana, amb arcades ben decorades i llaceries; finalment, el segle XV es bastí la de ponent seguint el model romànic.

Al fons de l'ala nord hi ha la magnífica sala capitular, molt austera, coberta de creueria i en el sòl les

interessants lloses sepulcral de les abadesses del monestir i una imatge de la Mare de Déu de la Misericòrdia, de terracota policromada, atribuïda a Pere Joan, del segle XV.

L'entrada es fa per l'hostatgeria on hi ha la porteria, el locutori, els cellers i els dipòsits de grans. D'aquí es passa al claustre, al voltant del qual trobem les dependències monacals, el refetor, la cuina, el calefactorium, la biblioteca, l'escriptori, etc.

El monestir té un bon arxiu i té interès per la historiografia comarcal i nacional, s'hi conserven col.leccions diplomàtiques dels papes i reis i còdexs litúrgics. La biblioteca posseeix un bon fons de volums d'espiritualitat cistercenca i barroca. Recentment s'ha creat el museu amb mostres d'atuell, moblatge d'època, d'orfebreria i indumentària propis del monestir. A més de la rica col.lecció de l'antiga apotecaria del monestir.

A part del nombrós turisme que afluïx a Vallbona, el cenobi, freqüentat per persones que cerquen allí el repòs i la pau d'esperit, hi són molt concorregudes les vespres cantades per la comunitat cada captard dels dies festius i els cicles de concerts de música clàssica anomenats Música al Monestir de Vallbona, que s'ofereixen durant l'estiu.

Actualment s'hi estan fent grans obres de restauració i consolidació, ben necessària per altra part, a càrrec del Servei del Patrimoni Artístic de la Generalitat de Catalunya.

Bibliografia:

- Duch i Mas, Joan. Gran Geografia Comarcal de Catalunya. Volum 9. La Segarra, l'Urgell i la Conca de Barberà.
- Lladonosa i Pujol, Josep. "El monestir de Santa Maria de Vallbona". Instituto de Estudios Ilerdenses. Lérida. 1973.
- Piquer i Jover, Josep J. Santa Maria de Vallbona. Edició de la Biblioteca Municipal de Bellpuig i la Comunitat de Santa Maria de Vallbona. 1974.